

1.júní 2022

Pingskjal 664 – 459.mál

Umbeðin umsögn vegna frumvarps til breytinga á lögum 36/1993

Bálfarafélag Íslands

Sigríður Bylgja Sigurjónsdóttir

Skólatún 6

225 Garðabær

Þann 25.maí sl. barst formanni stjórnar Bálfarafélags Íslands beiðni um að veita umsögn um frumvarp til laga um breytingu á lögum um kirkjugarða, greftrun og líkbrennslu, nr 36/1993 (reikningshald Kirkjugarðasjóðs ofl.), 459.mál. Áður höfðu verið birt drög að frumvarpinu í Samráðsgátt stjórnvalda þann 12.janúar sl. þar sem 130 einstaklingar og samtök lögðust gegn þessum lagabreytingum.

Þess er óskað að þingmenn í Allsherjar- og menntamálanefnd rýni málið vel, á gagnrýninn hátt og í samhengi við sögu bálfara á Íslandi og sjálfseignastofnunina Tré lífsins.

1. Stjórn Bálfarafélag Íslands leggst gegn því að 1.gr. laganna verði samþykkt um að 3 másl. 1.mgr. 9.gr laga 36/1993 verði felldur á brott.

„Bálfarafélag Íslands kýs, ef því er að skipta, einn mann og annan til vara til jafnlangs tíma í kirkjugarðsstjórn Reykjavíkurprófastsdæma“.

Rökstuðningur:

Stjórn Bálfarafélags Íslands leggst gegn því að grein um Bálfarafélag Íslands og heimild þess til setu í Kirkjugarðsstjórn Reykjavíkurprófastsdæma verði felld úr lögum 36/1993 á grundvelli þess að félagið hafi ekki verið starfrækt í um 60 ár.

Bálfarafélag Íslands 1934-1964 starfaði í 30 ár og kom fyrstu og einu bálstofunni á Íslandi á laggirnar, Bálstofunni í Fossvogi. Félagið var lagt niður árið 1964 á grundvelli þess að ekki var grundvöllur fyrir rekstri félagsins. Það voru áhugamenn um bálfarir og miklir frumkvöðlar sem komu að stofnun félagsins og má lesa þá sögu á vef Bálfarafélags Íslands, www.balfarafelag.is

Markmið Bálfarafélags Íslands, sem stofnað var 6.júlí 2021, eru þau hin sömu og Bálfarafélags Íslands 1934-1964 svo stjórn leggur áherslu á að hið eldra félag hafi verið **endurvakið** og skuli því ekki fella það úr lögum. Bálfarafélag Íslands var endurvakið til að styðja við það að bálstofa Tré lífsins, sem er óhagnaðardrifin sjálfseignastofnun, geti orðið að veruleika. Fyrir Dómsmálaráðherra liggur að ákveða **hvort** að Kirkjugarðar Reykjavíkurprófastsdæma fái háar upphæðir úr ríkissjóði til að byggja og reka nýja bálstofu, **eða** að Tré lífsins geti haldið áætlunum sínum áfram. Það er mikil þörf á nýrri bálstofu á Íslandi og vilja aðstandendur Bálfarafélags Íslands styðja að ný bálstofa verði á hendi óháðra aðila, en ekki kirkjugarðanna,

eins og verið hefur undanfarin 74 ár, þó að upphaflega hafi það verið frumkvöðlar sem stóðu fyrir byggingu bálstofunnar í Fossvogi.

Bálfarafélagið hið eldra starfaði sannarlega í 30 ár og var lagt niður árið 1964. Hinsvegar segir í síðustu færslu fundargerðarbókar félagsins að verði félag með sama tilgangi stofnað aftur síðar, þá sé það Þjóðskjalasafni Íslands í sjálfsvald sett að afhenda félaginu fundargerðabókina. Lög 36/1993 gera einnig ráð fyrir því að annað slíkt félag gæti verði stofnað síðar, enda eru lögin sett 29 árum eftir að hið upprunalega félag var lagt niður. Það þykir sæta furðu að þessi niðurfelling á ákvæðum um Bálfarafélag Íslands sé lögð til núna þegar yfir 20 breytingar hafa verið gerðar á lögnum síðan þau voru sett árið 1993 og ekki stóð til að gera þessar breytingar skv. þingmálaskrá Alþingis sem birt var í desember 2021.

Dómsmálaráðuneytinu var tilkynnt um endurvakningu Bálfarafélags Íslands með tölvupósti þann 12.ágúst 2021 og því teljum við löggjafanum ekki stætt að fella út grein sem snýr að félagi sem er til. Þann 16.september sóttu fulltrúar Bálfarafélags Íslands um sæti í stjórn Kirkjugarða Reykjavíkurprófastsdæma á grundvelli laga 36/1993 en var hafnað. Þeirri niðurstöðu var skotið til Dómsmálaráðuneytisins þann 4.nóvember 2021 og óskað eftir því að Dómsmálaráðuneytið myndi hlutast til um þá höfnun því aðild Bálfarafélag Íslands að stjórn Kirkjugarða Reykjavíkurprófastsdæma er tryggð með lögum. Þeim lagagreinum sem Dómsmálaráðuneytið leggur nú til að fella úr gildi. Dómsmálaráðuneytið svaraði þessu erindi þann 3.febrúar 2022 og sagði að það gæti ekki hlutast til um ákvarðanir stjórnar Kirkjugarða Reykjavíkurprófastsdæma þar sem um væri að ræða sjálfseignastofnun sem ráðuneytið hefði ekki lögsögu yfir.

Þann 12.janúar 2021 birtust drög að frumvarpi þessu án þess að samband væri haft við stjórn Bálfarafélags Íslands, sem þó voru með ósvarað erindi frá 4.nóvember um félagið á borði Dómsmálaráðuneytisins á þeim tíma! Þessum vinnubrögðum kvartaði Bálfarafélag Íslands undan með tölvupósti til ráðuneytisins þann 19.janúar, ítrekað 27.janúar, sem var loks svarað þann 3.febrúar. Svarið var í samræmi við efni þessa frumvarps, að ekki sé um sama félag að ræða og að lögini vísi því ekki til þess og að með birtingu í samráðsgátt hafi Bálfarafélagi Íslands verið gert viðvart um fyrirhugaðar lagabreytingar. Þessari stjórnsýslu gerum við alvarlegar athugasemdir við auk þess að leggjast gegn fyrirhugaðri lagabreytingu.

Kynningafundur um Bálfarafélögin, hið eldra og yngra, var haldinn 23.september 2021 þar sem haft var samband við afkomendur allra stofnenda Bálfarafélagsins eldra og bæði þeim og sögu félagsins voru gerð góð skil á fundinum. Fulltrúi Þjóðskjalasafns Íslands kom á fundinn og afhenti Bálfarafélagi Íslands hinu nýja, fundargerðarbók eldra félagsins.

Bálfarafélag Íslands er eini veraldlegi vettvangur hins almenna borgara sem stendur utan trúar- eða lífsskoðunarfélaga til þess að geta haft aðkomu að málefnum kirkjugarða og bálfara en félagsaðild er öllum opin.

2. Stjórn Bálfarafélags Íslands leggst gegn 2.gr laganna um að breytingar verði gerðar á 5.mgr. 40.gr.laga 36/1993.

„Lagt er til að færa reikningshald Kirkjugarðasjóðs frá skrifstofu biskups til Kirkjugarðaráðs og að birta reikninga sjóðsins á vef Kirkjugarðaráðs í stað Stjórnartíðinda“.

Rökstuðningur:

Stjórn Bálfarafélag Íslands mótmælir því að reikningshald Kirkjugarðasjóðs verði fært frá skrifstofu biskups til Kirkjugarðaráðs, enda er það til þess fallið að draga úr gagnsæi um ráðstöfun á almannafé. Eðlilegra er að halda reikningshaldi innan skrifstofu biskups og birta reikninga kirkjugarðasjóðs á vef Stjórnartíðinda eins og verið hefur.

Um háar upphæðir að ræða á ári hverju og mikilvægt að gagnsæi og skýrleiki sé til staðar. Vefur Kirkjugarðaráðs er barn síns tíma og er illa viðhaldið, síðasta frétt á vefnum var frá því árið 2014 og síðasta fundargerð Kirkjugarðaráðs er frá maí 2021, því er ástæða til að óttast að ekki verði greinargóð skil gerð á reikningshaldi Kirkjugarðasjóðs á þeirri síðu. Eftir að umsögn Bálfarafélags Íslands við frumvarpsdrögum þessum var birt á Samráðsgátt stjórnvalda var sett inn frétt um að ný vefsíða væri í vinnslu. Sú frétt var sett inn þann 16.febrúar sl. og enn bólar ekkert á nýrri vefsíðu.

Kirkjugarðaráði er stýrt af fimm kjörnum fulltrúum, m.a. fulltrúa biskups en biskup Íslands er yfirmaður kirkjugarða á Íslandi og skal hann, eða fulltrúi hans fara með formennsku í Kirkjugarðaráði skv.11.gr. laga 36/1993. Ef atkvæði falla jöfn í ráðinu, ræður atkvæði biskups. Kirkjugarðaráð hefur aðsetur sitt á biskupsstofu og sér um að ákveða framlag til einstakra kirkjugarða af því fjármagni sem ríkið veitir árlega til kirkjugarðamála. Kirkjugarðaráð sér um að úthluta styrkjum úr Kirkjugarðasjóði, en 8-12% af heildarframlagi ríkisins til kirkjugarðamála renna í þann sjóð.

Skrifstofa biskups hefur séð um reikningshald Kirkjugarðasjóðs, enda gilda sömu reglur um reikningshald kirkna og sjóðsins. Reikningshald Kirkjugarðaráðs er á hendi skrifstofu biskups og þar sem Kirkjugarðaráð er rekið af kirkjunni og biskup er yfirmaður kirkjugarða landsins og Kirkjugarðaráðs ætti reikningshaldið að vera þar og þessi lagabreyting því óþörf.

3. Stjórn Bálfarafélags Íslands leggst gegn því að 3.gr. laganna verði samþykkt um að 2.másl. 2.mgr. 50.gr laga 36/1993 verði felld á brott.

„Um reglugerðir varðandi líkbrennslu skal einnig leita tillagna Bálfarafélags Íslands ef því er að skipta“.

Rökstuðningur:

Eðlilegt er að Bálfarafélag Íslands fái til umsagnar mál sem snúa að breytingum á reglugerðum er varða líkbrennslu á Íslandi enda eru í því félagi áhugafólk um bálfarir og stjórn sem kjörin er af félagsmönnum. Að öðru leyti er vísað til sama rökstuðnings um Bálfarafélag Íslands og við lið 1.